

Životní podmínky seniorů a postoje k péči ve stáří

– výsledky evropských výběrových šetření

HOUSING AND HOME CARE
FOR THE ELDERLY AND VULNERABLE PEOPLE
AND LOCAL PARTNERSHIP STRATEGIES IN CENTRAL EUROPEAN CITIES

- ➔ Péče o seniory v zemích EU
- ➔ Trendy & aktuální vývoj
- ➔ Výzkumná data
- ➔ Postoje k péči ve stáří – subjektivní dimenze
- ➔ Životní podmínky seniorů – objektivní dimenze
- ➔ Závěr

- ➔ Péče o seniory v odborné literatuře v Evropském kontextu vysvětlována na základě typu sociálního státu a převažujícího typu sociální péče.
- ➔ Státy EU můžeme klasifikovat v zásadě do tří skupin (Timonen 2005; Anttonen and Sipilä 1996).
 1. **Skandinávský model** . *Univerzalistický model* – Stát je zodpovědný za poskytování a dostupnost péče; ta má být dostupná všem. Péče o seniory je odpovědností státu.
 2. **Rodinný model** (jihoevropské státy). Péče o seniory je *zodpovědností rodiny*. Rodina má povinnost postarat se ve stáří o seniory. Stát poskytuje péči pouze ve chvíli, kdy rodina péči poskytnout nemůže.
 3. **Kombinovaný model** (středoevropské státy). Založen na *principu subsidiarity*. Stát platí za péči, ale poskytují ji jiní – rodina nebo specializované NGO, trh.
- ➔ Modely jsou vyjádřením dlouhodobých ekonomických i sociálních trendů. V současnosti se objevují trendy, které toto dělení znejasňují.
 - » Jsou tyto modely ještě relevantní?
 - » Jak klasifikovat středo a východoevropské postkomunistické státy?

- ➔ Demografické stárnutí populací (v celé EU) zvyšuje náklady na péči ve stáří. To přináší ohrožení kvality péči o seniory ALE také přináší nové možnosti řešení – *institucionální inovace*.
 - ➔ „Nové politiky“ péče o seniory reflektující demografické stárnutí mají dva cíle: (1) **snížit náklady na péči o seniory** (2) **spokojenost ze strany seniorů**; „kvalitnější stárnutí“.
 - ➔ Pojem „**ageing in place**“ – cíl – senioři zůstávají doma co nejdéle a do institucionální péče odchází co možná nejpozději. Zahrnuje např.
 - » Zavádění tržních principů – i v dříve univerzalistických státech (např. Holandsko)
- INOVACE:
- » Domácí péče – rodiče/NGO/tržní agentura pomáhá seniorům v každodenních aktivitách
 - » Life-time design, Co-housing
- ➔ **Životní podmínky seniorů – 2 typy faktorů**
 - » Kulturní – forma a typ péče
 - » Objektivní – dostupnost služeb, kvalita bydlení, náklady na bydlení

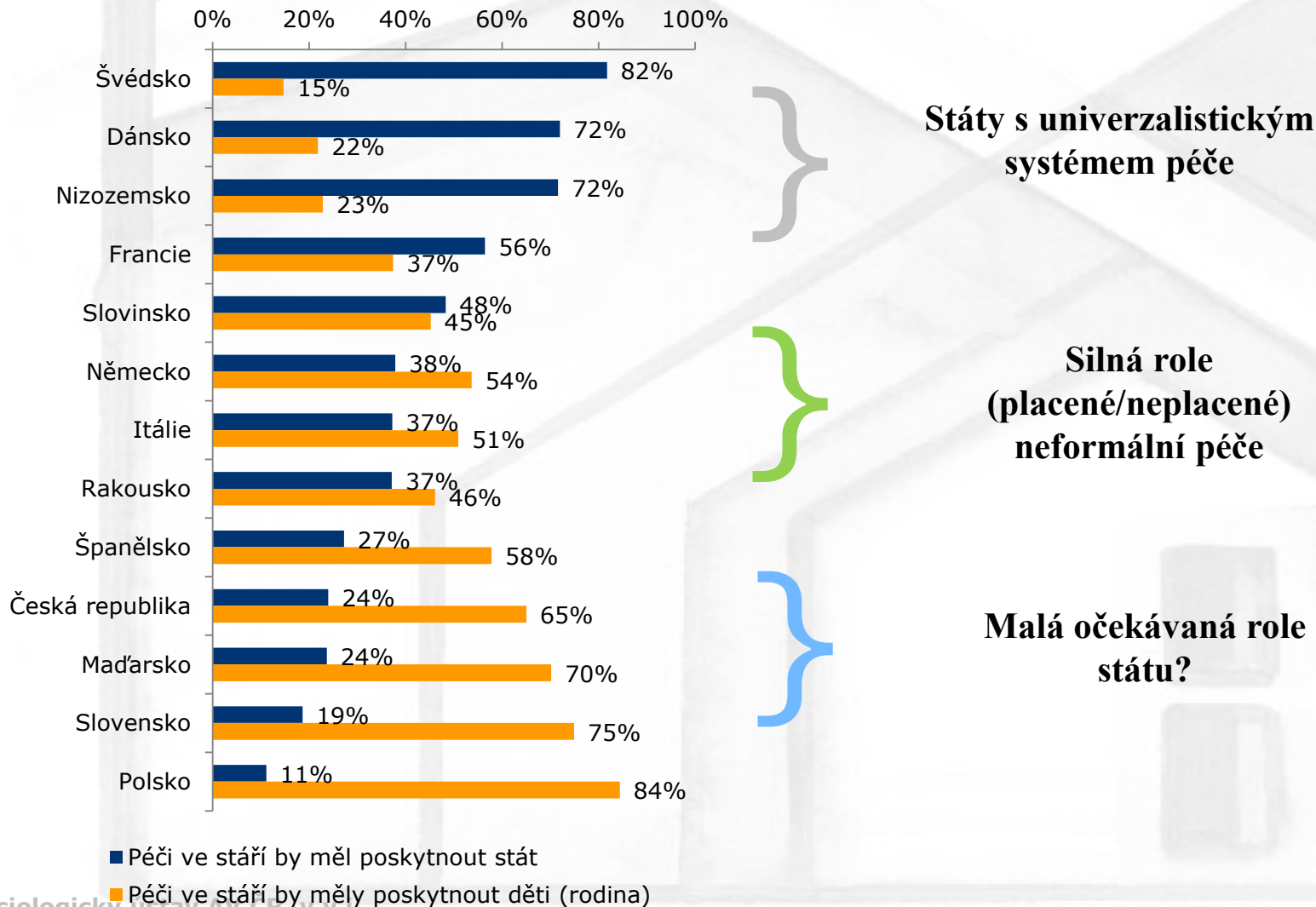
- ➔ **3 reprezentativní mezinárodní šetření v evropských zemích.**
- ➔ SHARE 2007 wave 2 – The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe.
- ➔ Eurobarometer 2007 67.3 – Health Care module.
- ➔ SILC 2009 - European Union Statistics on Income and Living Conditions
 - » Ve všech případech je použita následující definice skupiny seniorů: věk 65+, ve starobním důchodu.
- ➔ **Témata prezentace:**
 - » Postoje k péči o stáří
 - » Péče o seniory – současný stav
 - » Životní podmínky – kvalita bydlení, výdaje na bydlení a dostupnost služeb

POSTOJE K PÉČI VE STÁŘÍ & CHARAKTER PÉČE O SENIORY

POSTOJE K PÉČI– DEKLAROVANÉ PREFERENCE

- ➔ Jaké je nejlepší ideální řešení péče ve stáří? Eurobarometer 2007.
- ➔ Preference péče ze strany státu klesá ve směru sever – jih.

STRUKTURA PÉČE – REÁLNÁ STRUKTURA

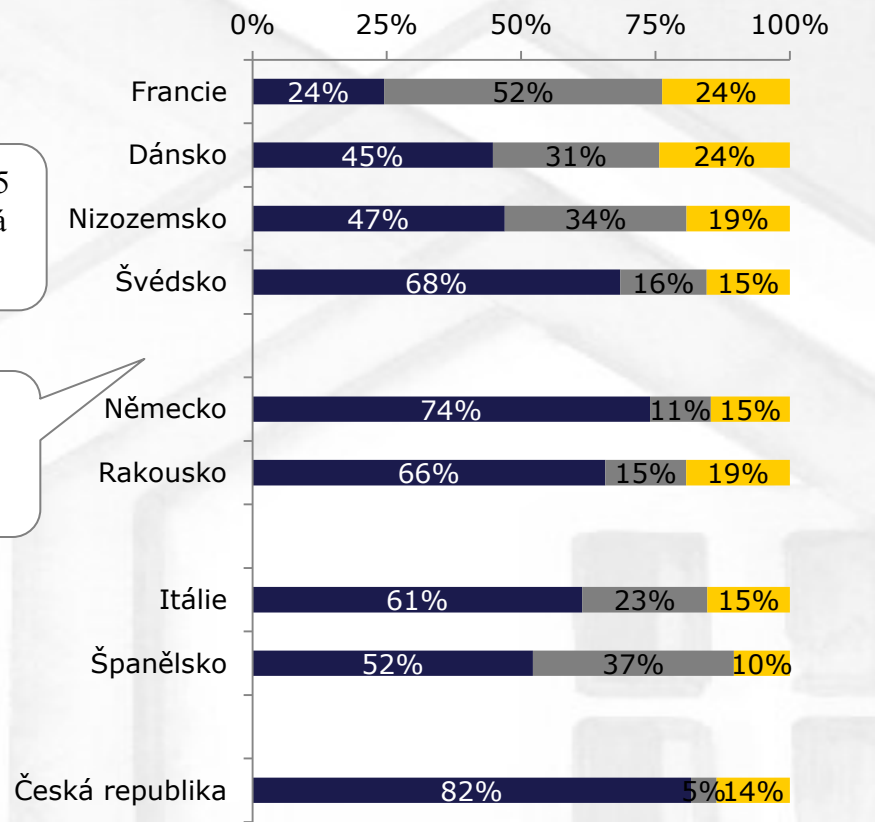

- ➔ Intenzita péče o seniory & struktura péče? SHARE 2007.
- ➔ Intenzita péče o seniory je největší ve státech s univerzalistickým systémem péče. Péče ze strany státu nevytěsňuje neformální péči ze strany rodiny (zejména dětí).

% seniorů nad 65 let, který dostává nějaký typ péče

Struktura péče o seniory – kdo ji poskytuje?

■ % seniorů kterým je poskytována péče

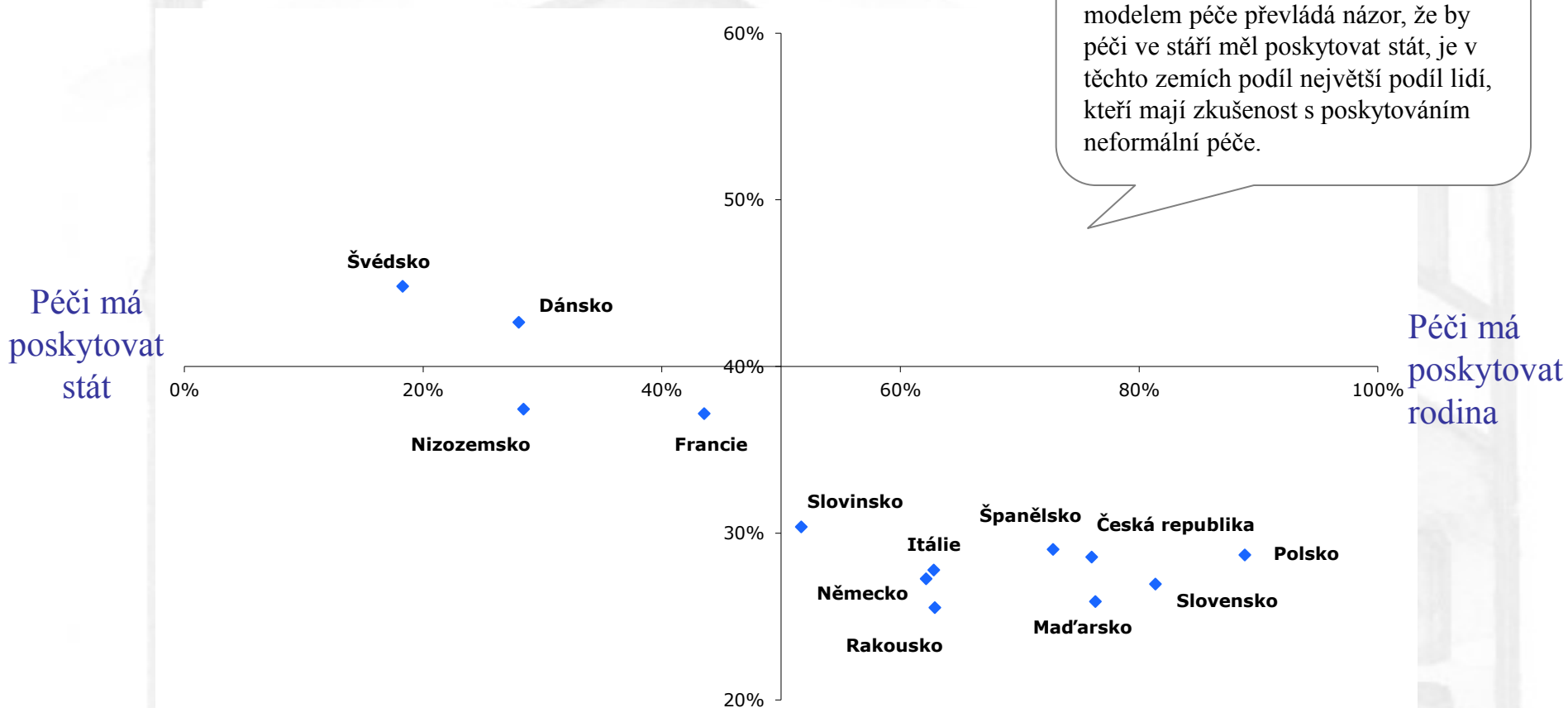
■ neformální péče ■ placená/profesionální péče ■ oba typy péče

STRUKTURA PÉČE – REÁLNÁ STRUKTURA

➔ Postoje k péči o seniory & zkušenost s neformální péčí? Eurobarometer 2007.

Zkušenost s péčí - ANO

Ačkoliv v zemích s univerzalistickým modelem péče převládá názor, že by péči ve stáří měl poskytovat stát, je v těchto zemích podíl největší podíl lidí, kteří mají zkušenost s poskytováním neformální péče.

Zkušenost s péčí - NE

ŽIVOTNÍ PODMÍNKY – KVALITA BYDLENÍ, NÁKLADY NA BYDLENÍ A DOSTUPNOST SLUŽEB

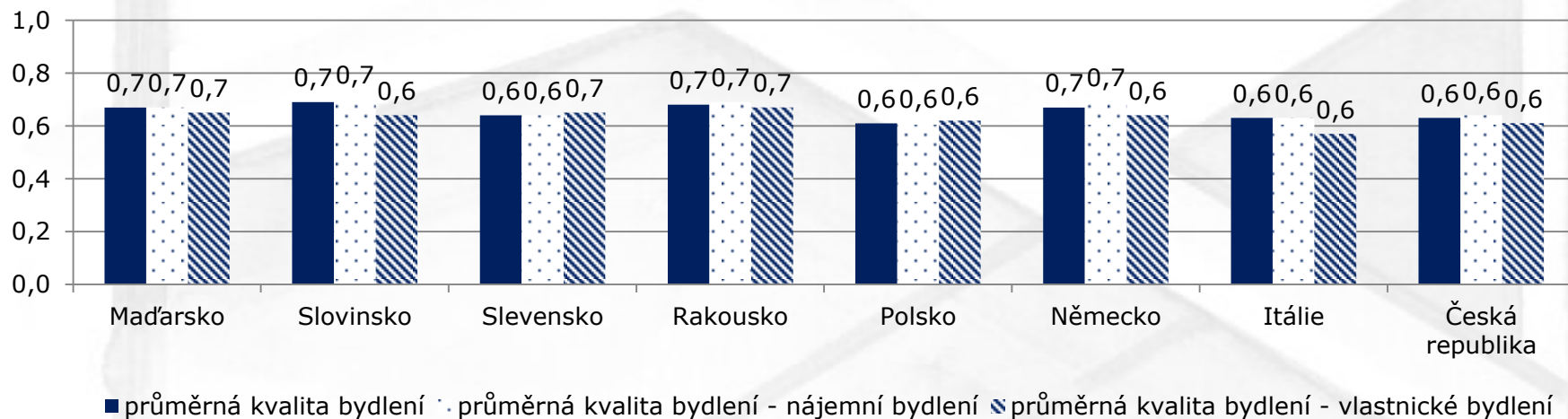

- ➔ **3 oblasti životních podmínek seniorů. Výsledky založeny na výběrovém šetření SILC.**
- » **Kvalita bydlení seniorů** – liší se kvalita bydlení seniorů v zemích EU. Liší se staré a nové členské státy? Liší se v nájemním a vlastnickém bydlení?
 - » **Dostupnost služeb** – liší se v jednotlivých zemích dostupnost základních služeb? Jsou pro seniory fyzicky dostupné základní služby?
 - » **Finanční dostupnost bydlení** – Jaké jsou náklady seniorů na bydlení? Jak se liší náklady na bydlení v nájemním a vlastnickém bydlení?
 - Založeno na relativních nákladech na bydlení.
 - Počítáno jako podíl nákladů na bydlení k celkovému příjmu domácnosti.
 - Normativně stanovená hranice – obvykle 25% nebo 30%.

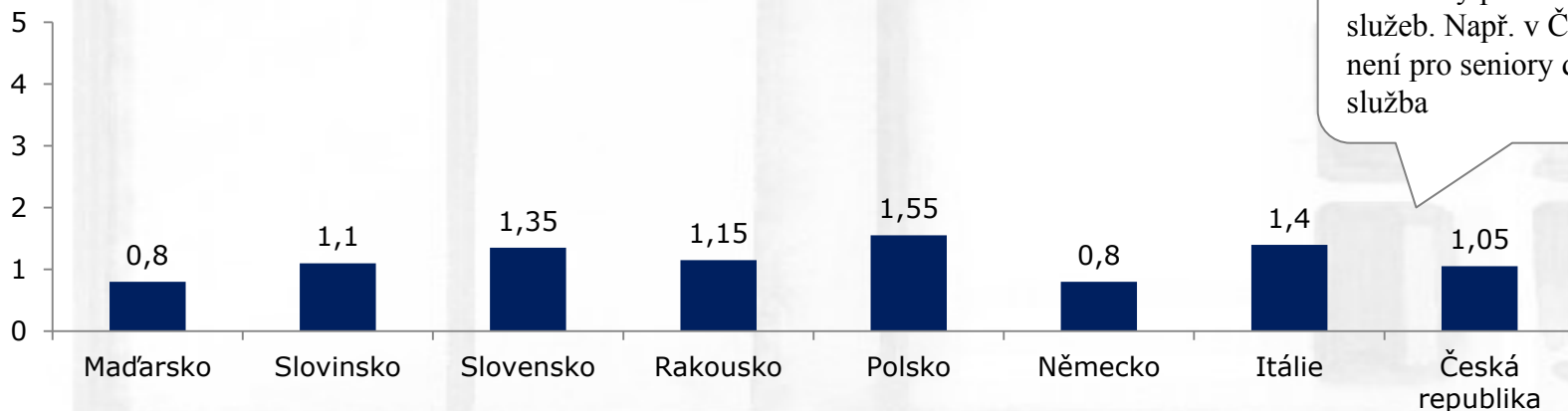
KVALITA BYDLENÍ & DOSTUPNOST SLUŽEB

➔ **Kvalita bydlení:** z hlediska prostorových dispozic, prostředí (hlučnost), fyzické kvality bytu, pohodlí (v zimě/v létě) apod. Celkem 7 kritérií. 0=nejhorší; 1=nejlepší.

➔ **Dostupnost služeb:** 5 typů (MHD, zdravotní péče, lékařská péče, obchody s potravinami, finanční služby). Graf ukazuje průměrný počet nedostupných služeb.

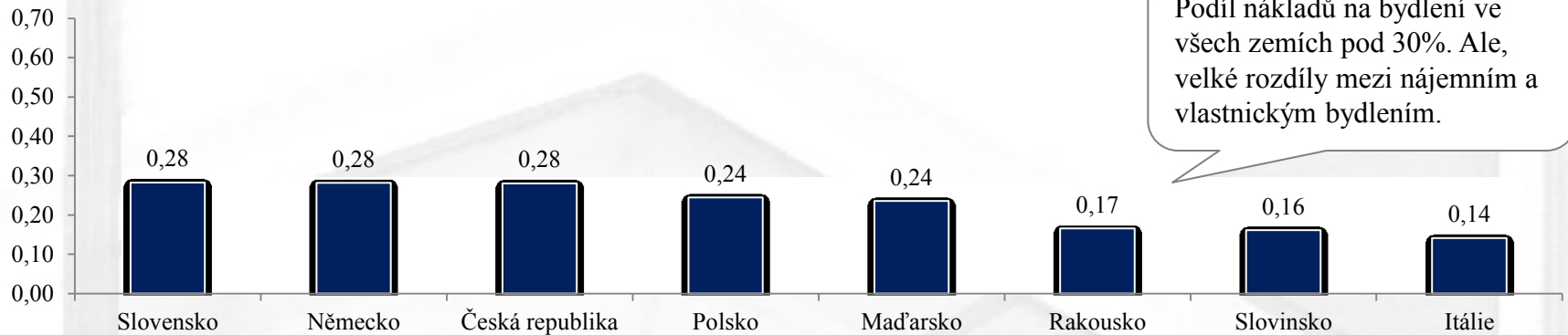

Průměrný počet nedostupných služeb. Např. v ČR v průměru není pro seniory dostupná jedna služba

FINANČNÍ DOSTUPNOST BYDLENÍ

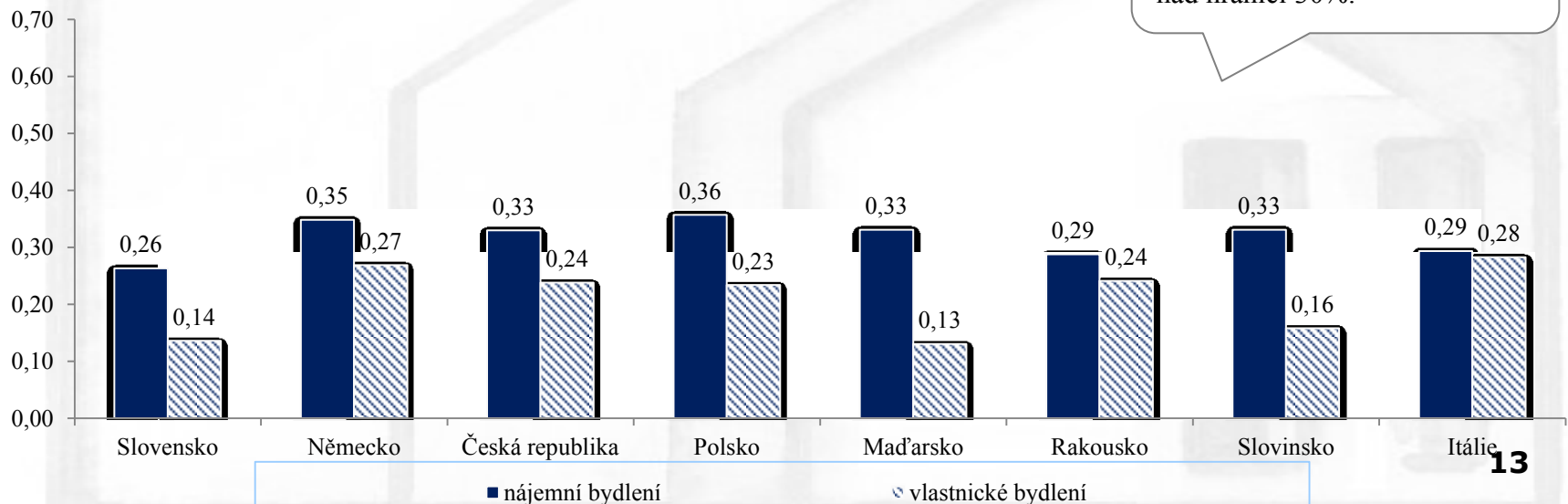

➔ Finanční dostupnost – celkem. Podíl nákladů na bydlení/čisté příjmy domácnosti

Podíl nákladů na bydlení ve všech zemích pod 30%. Ale, velké rozdíly mezi nájemním a vlastnickým bydlením.

➔ Finanční dostupnost – nájemní a vlastnické bydlení. V nájemním bydlení výrazně vyšší náklady na bydlení.

V sektoru nájemního bydlení náklady na bydlení kolem či nad hranicí 30%.

- ➔ **Kvalita bydlení a dostupnost služeb v evropských zemích srovnatelná. Obecně na vyhovující úrovni, ačkoliv finanční dostupnost bydlení je určitý problém (zejména v nájemním bydlení).**
- ➔ **Rozdílné jsou kulturní faktory – forma péče o seniory. Velké rozdíly v jednotlivých evropských zemích.**
 - » **V zásadě platí rozlišení do 3 skupin/modelů: univerzalistický/rodinný/kombinovaný**
 - » **Východoevropské státy:**
 - **Důraz na péči ze strany rodiny**
 - **Objektivní životní podmínky nejsou výrazně horší – spíše srovnatelné.**
 - » **Více péče poskytováno seniorům v severských zemích s univerzalistickým modelem péče.**
 - » **Stát (poskytování sociální péče ze strany státu) nevytěšňuje péči ze strany rodiny.**